

Homines Scientiarum. Třicet příběhů české vědy a filosofie. I–V.

Tisková zpráva k souboru publikací a DVD *Homines scientiarum. Třicet příběhů české vědy a filosofie*, I–V. Vydal Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i., a nakladatelství Pavel Mervart, 2015. Přílohou každého knižního svazku je DVD s audiovizuálními dokumenty.

Dílo pod titulem *Homines Scientiarum. Třicet příběhů české vědy a filosofie* přináší v pěti svazcích a na pěti DVD nosičích soubor třiceti portrétů různorodých osobností české vědy a vzdělanosti ve 20. století. Jedná se o výsledek tříletého projektu, na němž spolupracovaly Ústav pro soudobé dějiny AV ČR (Kabinet dějin vědy) a Filozofická fakulta Univerzity Pardubice.

Netradiční představení tvůrčího života vědců kombinací audiovizuálního dokumentu a obsáhlejšího rozhovoru podává bohatý obraz českých intelektuálních dějin uplynulého století. Přestože přináší také nové poznatky a dosud neznámé pohledy, má zároveň obecně přístupnou podobu. Autoři zvolili promyšlený výběr oborů a zaměření osobností, od filosofů po zástupce věd o živé i neživé přírodě, vědecky aktivních v různých dobách, doma i v zahraničí. Značný podíl zde mají osobnosti, které studovaly v 50. letech, profesní dráhu zahájily v 60. letech a aktivně se podílely na proměnách českého akademického prostředí v době následující, včetně četných svědectví o zkušenostech věznění, zapovězení, exilu a dalších společenských a ideologických překážek, se kterými se tato generace vyrovnávala. Z velké části se publikace týká dějin Akademie věd ČR v širších souvislostech moderní české vědy a kromě jiného přináší portréty tří jejích někdejších předsedů. Výsledný obraz tak představuje pestrou směs osudů, které ovšem spojuje odkaz na píli a ochotu věnovat svému oboru nejlepší síly, aniž by se ovšem vytrácel i příběh jiného než vědeckého života. Publikace také připomíná některá ne zcela běžná témata nebo postavy dosud poněkud opomíjené. Jednotícím společným poutem je ale nesamozřejmost, smysl a obrana vzdělanosti v moderní společnosti, což je dnes obzvláště aktuální.

Každý svazek zahrnuje šest oborově či tematicky spřízněných kapitol. • První svazek otevírá myšlenkový svět současných osobností humanitních a společenských věd (Stanislav Sousedík, František Šmahel, Karel Hrubý, Filip Karfík, Erazim Kohák, Jan Klápště); různorodé generační zastoupení i odborné orientace se promítají v retrospektivních průhledech do vlastní tvorby i sdělovaných životních zkušeností.

• Druhý svazek naproti tomu představuje již nežijící badatele ve vědách o člověku a společenských disciplín (Aleš Hrdlička, Emanuel Rádl, Karel Engliš, Zdeněk Horský, Jan Patočka, Jiří Němec), jejichž odkaz je zprostředkován v rozhovorech s osobnostmi, které jsou s nimi spjati osobně nebo obsahem svého bádání, např. ekonomem Lubomírem Mlčochem, teologem Janem Šimsou, astrofyzikem Jiřím Grygarem, sorbonnským filosofem Renaudem Barbarasem a dalšími. Portréty takto ukazují část jejich živého odkazu. • Třetí svazek se soustřeďuje na přírodovědce z oblasti chemie a fyzikální chemie, velmi význačné v české vědě i ve světovém kontextu, a to opět v generačním sledu od historicky zakladatelských postav po jejich soudobé následovníky (Bohuslav Brauner, Otto Wichterle, Rudolf Zahradník, Josef Michl, Jaroslav Heyrovský ve výpovědi jeho syna Michaela, Zdeněk Herman). • Čtvrtý svazek přesunuje pozornost k oborům biologickým a medicínským; přináší portréty imunologa Milana Haška (ve výpovědi jeho význačného žáka Juraje Iványiho), epidemiologa Karla Rašky st. a jeho neméně významného syna Karla Rašky ml., virologa Jana Svobody, mikrobioložky Heleny Kopecké, fyzioložky Heleny Illnerové a biochemičky Evy Zažímalové. Kromě jiného tento svazek vyzdvihuje také roli žen ve vědě. • Pátý svazek se uzavírá portréty vědců s dalšími přesahy, jako je technika, matematika či experimentální fyzika, nebo problematikou vědeckých aplikací a veřejné angažovanosti (Emil Kolben, Georg Pick, Bohumil Němec, Jan Krekule, Josef Koutecký, Stanislav Vepřek); přehlédnout zde nelze další významný prvek, jímž je role německojazyčné vědy v českých zemích minulého století.

Na vzniku kompletu se podílel tvůrčí kolektiv ve složení: Dominika Grygarová (celková redakce včetně obrazového doprovodu), Tomáš Hermann, Antonín Kostlán, Michal V. Šimůnek, Soňa Štrbáňová (výběr osobností, vedení rozhovorů, zpracování kapitol), Tomáš Petrán a Martin Čihák (režiséři audiovizuálních dokumentů).

Kontakt:

Tomáš Hermann, Ph.D.

Ústav pro soudobé dějiny AV ČR, v. v. i.

M: +420 775 322 129

E: hermann@usd.cas.cz

W: www.usd.cas.cz, www.pavelmervart.cz

Celý soubor nebo jednotlivé svazky lze objednat v nakladatelství Pavel Mervart.